

Załącznik nr 3 do Podsumowania do Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Pomorskiego nr 458/XXII/12 z dnia 24.09.2012 r.

Sposób i zakres uwzględnienia uwag i wniosków do projektu Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 zgłoszonych w związku z udziałem społeczeństwa na podstawie art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz.1227 z późn. zm.)

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
PRZESŁANKI						
1.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	5		<p>Dodanie pkt:</p> <p>a) <i>nasilenie konfliktów środowiskowych (o jakość, o naturalność, o przestrzeń, o zasoby)</i></p> <p>b) <i>wzrost fragmentacji środowiska przyrodniczego w skali regionalnej,</i></p> <p>c) <i>niezadawalająca efektywność ochrony przyrody i krajobrazu — między innymi brak realizacji planu zagospodarowania województwa pomorskiego w zakresie zwiększenia liczby parków krajobrazowych.</i></p>	Częściowo uwzględniona	<p>Zawarte we Wnioskach z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego.</p> <p>Zasady horyzontalne realizacji Strategii uzupełniono o <i>Zasadę racjonalnego gospodarowania przestrzenią</i> oraz <i>Zasadę korzystnego oddziaływania na środowisko.</i></p>
TRENDY						
<i>Trendy i uwarunkowania globalne</i>						
2.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	6	Strategia „morskiego województwa” nie zauważa ważnego trendu globalnego i uwarunkowania, że aktualnie strategia rozwoju Unii Europejskiej (a tak że innych bogatych państwa) jest oparta o rosnące wykorzystywanie gospodarczych walorów mórz (w skali nie tylko regionalnej). To powinno zostać uzupełnione w pkt C rozdziału opisującego „Sytuację wyjściową”.		Częściowo uwzględniona	Wymiar morski został uwypuklony we Wnioskach z analizy społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego, a także w zasadach horyzontalnych realizacji Strategii (<i>Zasada inteligentnej specjalizacji</i>) oraz w <i>Wizji</i> .
WNIOSKI Z ANALIZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ						
3.	Witold Pajkert, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	8-11	W Strategii powinien zostać dostrzeżony problem suszy.		Częściowo uwzględniona	Kwestie klimatyczne były poruszone w <i>Trendach i uwarunkowaniach globalnych</i> . Dodano również <i>zasadę korzystnego oddziaływania na</i>

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
	w Toruniu					<i>środowisko</i> , zgodnie z którą przedsięwzięcia realizujące Strategię powinny być analizowane m.in. przez pryzmat ich wpływu na redukcję negatywnych oddziaływań środowiskowych. Zasada ta obowiązuje horyzontalnie we wszystkich celach operacyjnych.
PROGNOZY						
4.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	12-13	Prognoza nie definiuje aktualnego stanu środowiska przyrodniczego, a co za tym idzie nie wskazuje w jakich obszarach regionu mogą być realizowane te cele strategii, które wiążą się z głęboką ingerencją w środowisko.		Niezasadna	Kwestie środowiskowe były ujęte ogólnie we <i>Wnioskach z analizy społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego</i> oraz w części projekcyjnej Strategii poprzez wskazanie OSI. Kwestie te zostały szeroko podjęte w CO 3.3.
Mocne strony						
5.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	14		Należy wskazać unikatowe walory przyrodnicze związane z nadmorskim położeniem. Brakuje też wskazania jako <i>Mocnej strony</i> — lokalizacji geograficznej województwa.	Niezasadna	Przedstawiona propozycja nie kwestionuje istniejących zapisów. Propozycja jest już zawarta w pkt 1 <i>Mocne strony</i> .
6.	Jerzy Fijas, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	14	Lasy stanowią zaplecze surowcowe dla różnych branż gospodarki regionu.	Dodanie pkt: <i>Bogate zasoby leśne – przyrodnicze, gospodarcze, społeczne, turystyczne.</i>	Niezasadna	Lasy są rozumiane jako element zasobów naturalnych, o których mowa w pkt 1 <i>Mocnych stron</i> .
Zagrożenia						
7.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	15	W Zagrożeniach nie wymieniono powszechnie występujących przejawów zagrożenia dalszą degradacją cennych przyrodniczo obszarów województwa a szczególnie strefy brzegowej morza i eksploatowanych jego zasobów (choć jest wzmianka na str. 10 w pkt.8).		Niezasadna	Uwaga jest już zawarta w pkt 10 <i>Słabych stron</i> .
SCENARIUSZE						

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
8.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	17-20	Nie uwzględniono problematyki środowiskowej. Błędnie wskazuje się w jednym z przewidywanych kierunków rozwoju walory przyrodnicze jako atraktor ważny tylko w jesieni życia a nie jako motor rozwoju. Wybrany model rozwoju „ <i>Wiatr w żagle</i> ” w swojej istocie nie zakłada nawet zachowania dobrego stanu środowiska, co może okazać się zagrożeniem dla pożądanego standardu życia mieszkańców. Czemu ten rodzaj rozwoju nie zakłada osiągania celów gospodarczych via „zielone miejsca pracy”.		Częściowo uwzględniona	Uzupełniono opis scenariuszy (zwłaszcza scenariusza „ <i>Wiatr w żagle</i> ” oraz „ <i>Spokojna przystań</i> ”) o wątki dotyczące problematyki środowiskowej.
9.	Włodzimierz Zgoda	17-20	Powinno być opracowanych kilka wariantów Strategii. Warunki wyjściowe zmieniają się i nie jesteśmy w stanie przewidzieć jakie one będą, możemy tylko prognozować. Jedną z takich niewiadomych jest kwestia wydobycia gazu łupkowego i sposobów jego wykorzystania.		Nieuwzględniona	Scenariusze wskazują potencjalne ścieżki rozwoju regionu, nie opisują zaś wyłącznie potencjalnych skutków realizacji Strategii. Najbardziej korzystnym scenariuszem - z punktu widzenia dynamiki rozwoju - jest scenariusz „ <i>Wiatr w żagle</i> ” i na nim koncentruje się Strategia. Jednocześnie Strategia powinna umożliwić przygotowanie się na zmiany w otoczeniu regionu i odpowiednią reakcję regionu w sytuacji zmiany uwarunkowań i zaistnienia sytuacji charakterystycznych dla pozostałych scenariuszy.

WIZJA

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
10.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	21	<p>W niewłaściwy sposób definiuje się pojęcie spójnej przestrzeni wskazując infrastrukturę transportową czy przeciwpowodziową fragmentującą przestrzeń jako element zachowania tejże spójności — jest to błąd merytoryczny. Spojrzenie to jest sprzeczne z analizą SWOT, w której fragmentację przestrzeni wskazano jako słabą stronę regionu i odniesiono ją do jakości środowiska przyrodniczego a nie do możliwości przemieszczania się osób i towarów, natomiast w zakresie infrastruktury transportowej jako słabą stronę wskazywano niską jakość systemów transportu a nie ich niewłaściwy przebieg czy lokalizację. Problemy energetyczne rozwiązywane są w skali kraju i nie ma potrzeby stawianie na wojewódzka „niezależność energetyczną” kosztem jakości lokalnego środowiska, które jest walorem nie do przecenienia.</p>	<p>Pkt 1</p> <p>Dobrej jakości infrastruktura transportowa czy system energetyczny to cechy podnoszące atrakcyjność dla inwestorów a więc powinny być wymienione obok innych charakteryzujących otwartą gospodarkę.</p>	Częściowo uwzględniona	<p>Zmieniono tytuł CS 3 oraz dodano zasadę horyzontalną realizacji Strategii dotyczącą racjonalnego gospodarowania przestrzenią (<i>Zasada racjonalnego gospodarowania przestrzenią</i>).</p> <p>Wszystkie CS są ze sobą powiązane i razem składają się na realizację <i>Wizji</i>.</p>
			<p>Pkt 3</p> <p>W elementach charakteryzujących realizację cechy spójnej przestrzeni powinno się wymienić konieczność opracowania i wdrożenia gminnych planów zagospodarowania przestrzennego tworząc podstawę dynamicznego rozwoju, gwarantują zachowanie dobrej jakości środowiska życia mieszkańców i zachowanie walorów przyrodniczych.</p>			
MISJA						
11.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	22	<p>Dot. Zasady zrównoważonego rozwoju</p> <p>Rozdz. III „<i>Misja i cele</i>” zakłada uwzględnienie ustrojowej zasady zrównoważonego rozwoju. Zasada ta ma charakter ustrojowy i cywilizacyjny, ale jej zdefiniowanie w Strategii jest niezgodne z definicją obowiązującą wg art. 3. ustawy Prawo ochrony środowiska.</p>		Częściowo uwzględniona	<p>Usunięto odwołanie do definicji ustawowej. Realizacja Strategii będzie przebiegała zgodnie z obowiązującym prawem (także w zakresie poszanowania zasady zrównoważonego rozwoju). W opisie <i>Zasady zrównoważonego rozwoju</i> podkreślono wątki istotne z punktu widzenia regionu.</p>

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
CELE						
12.	Jerzy Fijas, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	23-43	Strategia powinna określać rolę i funkcję lasów w rozwoju regionu.		Częściowo uwzględniona	W związku z zastosowanym w Strategii podejściem problemowym (a nie sektorowym) gospodarka leśna i przedsiębiorczość „okololeśna” została potraktowana jako integralny element gospodarki, objęty wszystkimi przewidzianymi w Strategii mechanizmami wsparcia, przede wszystkim w ramach CO 1.1 i 2.1. W odniesieniu do roli lasów jako elementu ekosystemu i źródła zasobów naturalnych, ze względu na istniejący układ kompetencyjny, Strategia wskazuje na oczekiwanie wobec rządu, polegające na realizacji <i>Krajowego Programu Zwiększania Lesistości</i> , w ramach CO 3.3.
13.			Kierunki rozwoju regionu zwłaszcza w aspekcie rozwoju infrastruktury (transportowej, energetycznej) powinny być mocniej powiązane z przestrzenią.		Częściowo uwzględniona	Do horyzontalnych zasad realizacji Strategii wprowadzono <i>Zasadę racjonalnego zarządzania przestrzenią</i> oraz <i>Zasadę tematycznego i terytorialnego ukierunkowania interwencji</i> , które mają zastosowanie do wszystkich CO, szczególnie CO 3.1 i CO 3.2.
14.	Joanna Jarosik, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku	23-43	Strategia nie powinna pomijać problemów związanych z suburbanizacją, która rodzi szereg problemów przestrzennych i rozwojowych, wśród których na szczególną uwagę zasługuje problematyka związana z tyczeniem korytarzy infrastrukturalnych.		Częściowo uwzględniona	Do horyzontalnych zasad realizacji Strategii wprowadzono <i>Zasadę racjonalnego zarządzania przestrzenią</i> . Kwestie tyczenia korytarzy infrastrukturalnych obejmuje zobowiązanie Samorządu Województwa w CO 3.2.
15.			Strategia powinna dać odpowiedź na pytanie czy chcemy wyrównywać czy też dywersyfikować szanse rozwojowe w przestrzeni województwa.		Częściowo uwzględniona	Do horyzontalnych zasad realizacji Strategii wprowadzono <i>Zasadę racjonalnego zarządzania przestrzenią</i> oraz <i>Zasadę tematycznego i terytorialnego ukierunkowania interwencji</i> .

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
			Województwo opiera się na wysokim potencjale przemysłowym, na bardzo dużym potencjale przyrodniczym, co jest wykorzystywane przez turystykę oraz zasobach leśnych, jednak wszystkie te zasoby i potencjały są bardzo nierównomiernie rozłożone w przestrzeni województwa.			
16.	Włodzimierz Zgoda	23-43	Zapisy powinny być mniej życzeniowe, a cele nie powinny być sprzeczne.		Nieuwzględniona	Uwaga nie zawiera konkretnej propozycji zmiany.
CEL OPERACYJNY 1.4 UNIKATOWA OFERTA TURYSTYCZNA I KULTURALNA						
Wskaźniki						
17.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	29	Wyrażona została wątpliwość dotycząca wskaźnika: liczba turystów krajowych i zagranicznych (cel 1.4) – skąd zostaną zaczerpnięte wiarygodne dane i czy wzrost wskaźnika jest zawsze korzystny dla rozwoju regionalnego?		Niezasadna	Dane pochodzą z Banku Danych Lokalnych GUS. Wzrost liczby turystów przy założeniu racjonalnego i zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych jest oczekiwany i korzystny z punktu widzenia rozwoju regionu.
CEL OPERACYJNY 2.2 WYSOKA AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA						
Wskaźniki						
18.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	34	Wyrażona została wątpliwość dotycząca wskaźnika: odsetek gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną (cel 2.2) – spadek tego wskaźnika może nastąpić również w przypadku zmniejszenia środków na tę pomoc, a więc może lepiej uwzględnić liczbę gospodarstw kwalifikujących się do takiej pomocy.		Częściowo uwzględniona	Wskaźnik – jako nieodpowiadający zakresowi interwencji w ramach CO 2.2 - został usunięty z treści dokumentu.
CEL STRATEGICZNY 3.						
19.	Aleksandra Schmidt, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinku	37-43	Pewną sprzecznością w strategii jest równoległe wspieranie spójności przestrzeni przyrodniczej i rozwoju inwestycji liniowej.		Częściowo uwzględniona	Rozbudowano opis zasad realizacji Strategii - zmodyfikowano opis <i>Zasady zrównoważonego rozwoju</i> oraz dodano <i>Zasadę racjonalnego gospodarowania przestrzenią</i> i <i>Zasadę korzystnego</i>

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
						<i>oddziaływania na środowisko.</i>
20.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	37-43	Realizacja celu strategicznego 3. „Spójna przestrzeń” w aktualnym brzemieniu – w zakresie rozwoju infrastruktury transportowej (a nie wyłącznie jej modernizacji i poprawy jakości), poprawy bezpieczeństwa powodziowego poprzez podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, turystycznej i osiedleńczej obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, potencjalną budowę małych elektrowni wodnych bez skutecznego planowania przestrzennego na poziomie co najmniej gmin pogłębi słabe strony regionu w tym 3,5,10 wymienione w analizie SWOT.		Częściowo uwzględniona	Wszystkie kierunki działania w ramach CS 3 muszą uwzględniać zasady realizacji Strategii, m.in. <i>Zasadę zrównoważonego rozwoju, Zasadę korzystnego oddziaływania na środowisko oraz Zasadę racjonalnego gospodarowania przestrzenią.</i>
CEL OPERACYJNY 3.1 SPRAWNY SYSTEM TRANSPORTOWY						
21.	Andrzej Ryński, Zastępca Dyrektora, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku	38-39	W strategii powinna zostać uwypuklona sprawa rozwoju dróg wodnych.		Częściowo uwzględniona	Oczekiwanie wobec administracji rządowej w sprawach transportu wodnego zostało bardziej doprecyzowane.
Kierunki działań						
22.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	38-39	Realizacja celu operacyjnego 3.1. jest nie do pogodzenia z celem 3.3. Poprawa spójności przestrzeni przyrodniczej jest niemożliwa w warunkach rozwoju infrastruktury liniowej, a także w warunkach bliżej nieokreślonej postępującej metropolizacji, suburbanizacji innych procesów. Wdrożenie przyjętych kierunków działań będzie również sprzeczne z ideą analizy SWOT, która stanowi kanwę opracowania scenariuszy zmian, w taki sposób, aby	Kierunki działań zmienić z rozwoju na modernizację a cel operacyjny przenieść do celu strategicznego otwarta gospodarka	Częściowo uwzględniona	Zasady realizacji Strategii zostały rozbudowane o <i>Zasadę racjonalnego gospodarowania przestrzenią, Zasadę korzystnego oddziaływania na środowisko oraz Zasadę tematycznego i terytorialnego ukierunkowania interwencji..</i>

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
			niwelowały one istniejące słabe strony i zagrożenia i wzmacniały strony mocne i szanse rozwojowe. Jako słabą stronę województwa wskazano rosnącą presję na środowisko, fragmentację i degradację naturalnych siedlisk a przyjęte kierunki interwencji, które powinny niwelować pogłębiają ten stan.			
Wskaźniki						
23.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	39	Wyrażona została wątpliwość dotycząca wskaźnika: zapewnienie miejscowościom gminnym czasu podróży samochodem do miasta powiatowego do 30 min. oraz zapewnienie miejscowościom gminnym czasu podróży transportem zbiorowym do miasta powiatowego do 30 min. (cel 3.1) – nie są wskaźnikami, ale celami założonymi do osiągnięcia (zresztą mało realnymi w przypadku powiatów ślupskiego i bytowskiego);		Uwzględniona	
CEL OPERACYJNY 3.2 EFEKTYWNE GOSPODAROWANIE ENERGIĄ						
24.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	40-41	Wskazany, w pożądanym kierunku działań celu operacyjnego 3.2, rozwój energetyki rozproszonej może wskazywać jako właściwe wykorzystanie energii wodnej małych rzek przybrzeżnych, co doprowadzi do całkowitej degradacji tych siedlisk i zaniku jednej z mocnych stron regionu tj. możliwości rozwoju turystyki np. wędkarskiej pozwalającej na realizację wskazywanej w innych częściach strategii konieczności wydłużenia okresu atrakcyjności turystycznej		Częściowo uwzględniona	W Strategii podkreślono znaczenie zasad realizacji Strategii - <i>Zasady zrównoważonego rozwoju</i> oraz <i>Zasady korzystnego oddziaływania na środowisko</i> , w których podkreśla się konieczność uwzględniania wymogów ochrony środowiska oraz potrzeby minimalizacji wpływu we wszystkich działaniach rozwojowych, w tym w realizacji inwestycji opartych na odnawialnych źródłach energii.

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
			regionu.			
Oczekiwane efekty						
25.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	40		3. Wzrost stopnia wykorzystania odnawialnych źródeł energii w rozproszonych źródłach energii za wyjątkiem realizacji instalacji pogłębiających fragmentację siedlisk (rzek przymorskich w tym tworzących bariery dla migracji hydrobiontów).	Częściowo uwzględniona	Efektom podejmowanych działań ma być wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w szczególności w generacji rozproszonej. Natomiast problem właściwego doboru lokalizacji przedsięwzięć, konflikty przestrzenne oraz ograniczanie presji na środowisko zawarty został w zasadach realizacji Strategii.
Wskaźniki						
26.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	40	W przypadku zastosowania wskaźnika dotyczącego liczby dni (pomiarów), w których przekroczone zostały dopuszczalne stężenia pyłu zawieszonego i benzo- α -pirenu, proponuje się rezygnację ze wskaźnika dotyczącego liczby punktów pomiarowych, w których stwierdzono te przekroczenia.	Można natomiast skonstruować wskaźnik, który będzie łączył informacje o liczbie dni oraz liczbie punktów z przekroczeniami. Ponadto rekomenduje się, aby poza uwzględnieniem stężeń PM10 i benzo- α -pirenu, uwzględnić również stężenia PM2.5 oraz NO ₂ .	Nieuwzględniona	Zgodnie z obowiązującym prawem dla PM10 dopuszczalne jest przekroczenie wartości dopuszczalnych 35 razy w ciągu roku (wg raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku). W związku z tym zastosowanie zaproponowanego wskaźnika bez stosownego wyjaśnienia mogłoby wprowadzać odbiorców w błąd, że średnioroczne stężenie również było przekroczone. Poza tym taki wskaźnik musiałby odnosić się do każdego z punktów pomiarowych dla zaproponowanych parametrów. Ponadto użyty w Strategii wskaźnik odnosi się wyłącznie do parametrów, w których odnotowuje się przekroczenia standardów.
27.	Witold Pajkert, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu	41-42	Większy nacisk w Strategii powinien zostać położony na małe oczyszczalnie ścieków na obszarach wiejskich.		Uwzględniona	
28.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	41		<i>Niezanieczyszczone środowisko, naturalna bioróżnorodność, bogate zasoby przyrodnicze</i>	Częściowo uwzględniona	Tytuł CO 3.3. został zmieniony na <i>Dobry stan środowiska</i> , co jest częściowo zgodne postulatem wnioskującego.
29.				<i>Czyste środowisko i skuteczna ochrona przyrody i krajobrazu</i>	Częściowo uwzględniona	jw.

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
Kierunki działań						
30.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	41		1. <i>Rozwój infrastruktury odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych</i>	Nieuwzględniona	Zgodnie z przyjętą koncepcją Strategii, jest to strategia „wyborów i zobowiązań”. Dlatego w zakresie gospodarki ściekowej koncentruje się ona na bardziej newralgicznym i pilnym problemie, jakim jest spełnienie zobowiązań akcesyjnych w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych.
31.				2. <i>Rozwój kompleksowych systemów zagospodarowania odpadów komunalnych i przemysłowych</i>	Nieuwzględniona	Zgodnie z przyjętą koncepcją Strategii, jest to strategia „wyborów i zobowiązań”. Dlatego w zakresie gospodarki odpadami koncentruje się ona na bardziej newralgicznym i pilnym problemie, jakim jest spełnienie zobowiązań akcesyjnych w zakresie zagospodarowaniu odpadów komunalnych.
32.				4 <i>Poprawa jakości powietrza</i> <i>OSI: obszary zurbanizowane</i>	Częściowo uwzględniona	Lepsza jakość powietrza jest jednym z oczekiwanych efektów w CO 3.2 Natomiast obszary zurbanizowane, zawierają się w wyznaczonym w tym celu operacyjnym OSI: Gminy, na terenie których stwierdzono przekroczenia standardów jakości powietrza.
33.				5 <i>Opracowanie i wdrożenie gminnych planów zagospodarowania przestrzennego.</i> <i>OSI: obszary cenne przyrodniczo ze szczególnym uwzględnieniem prawnych form ochrony przyrody.</i>	Częściowo uwzględniona	Uwaga dotyczy planowania przestrzennego i została ujęta w <i>Zasadzie racjonalnego gospodarowania przestrzenią.</i>
Oczekiwane efekty						
34.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	41	Oczekiwany efekt realizacji celu 3.3 <i>Ograniczenie presji na przestrzeń przyrodniczą oraz poprawa jej spójności ekologicznej</i> może okazać się wyłącznie deklaracją (propagandowy) i jest nieosiągalny w związku m.in. z brakiem, w kierunkach działań i obszarach strategicznej interwencji,	4. <i>Ograniczenie presji na przestrzeń przyrodniczą oraz poprawa spójności ekologicznej</i> poprzez opracowanie i wdrożenie gminnych planów zagospodarowania przestrzennego.	Częściowo uwzględniona	Uwaga dotyczy planowania przestrzennego i została ujęta w <i>Zasadzie racjonalnego gospodarowania przestrzenią.</i>

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
			konieczności opracowania i wdrożenia gminnych planów zagospodarowania przestrzennego, które porządkowałyby zasady realizacji tych kierunków strategii, które zwiększają presję na środowisko przyrodnicze. Finansowe środki pomocowe na przedsięwzięcia industrialne kierowane do gmin powinny być uwarunkowane posiadaniem planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniające zasady zrównoważonego rozwoju w tym rewitalizację i zachowanie dobrego stanu środowiska naturalnego			
35.		41		<i>5. Wdrożenie planów ochrony dla istniejących form ochrony przyrody, wyznaczenie korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego gmin.</i>	Częściowo uwzględniona	Uwaga w części dotyczy planowania przestrzennego i w tym zakresie została ujęta w <i>Zasadzie racjonalnego gospodarowania przestrzenią</i> . Natomiast w odniesieniu do planów ochrony w oczekiwanych efektach CO 3.3. wprowadzono zapis „ <i>plany ochrony dla różnych form ochrony przyrody</i> ”.
Wskaźniki						
36.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	42		<i>Liczba planów lub powierzchnia objęta planami zagospodarowania przestrzennego i powinien on mieć tendencję wzrostową.</i>	Nieuwzględniona	Zaproponowany wskaźnik odnosi się do planowania przestrzennego i jest nieadekwatny do zakresu CO.
37.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	42	Wyrażona została wątpliwość dotycząca wskaźnika: odsetek aglomeracji ściekowych spełniających wymagania akcesyjne (cel 3.3) – należałoby uzupełnić wskaźnikiem dotyczącym odsetka jednolitych części wód powierzchniowych (być może również podziemnych), cechujących się dobrym stanem;		Nieuwzględniona	Zaproponowany w Strategii wskaźnik odnosi się do naszych zobowiązań akcesyjnych w zakresie gospodarki ściekowej, realizacja których powinna być priorytetem dla jednostek samorządu terytorialnego.

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
38.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	42	Wyrażona została wątpliwość dotycząca wskaźnika: liczba ustanowionych planów ochrony parków krajobrazowych (cel 3.3) – w oderwaniu od planów ochrony lub zadań ochronnych ustanowionych dla pozostałych form ochrony przyrody (parków narodowych, rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000), jest bardzo niedoskonałym wskaźnikiem i należałoby go zastąpić odsetkiem powierzchni form ochrony przyrody w regionie, dla których ustanowiono plany, pomimo iż dla pozostałych form odpowiedzialność za ich wprowadzanie spoczywa na administracji rządowej (RDOŚ, dyrekcje parków narodowych);		Nieuwzględniona	Wskaźnik „Liczba ustanowionych planów ochrony parków krajobrazowych” obrazuje konkretne zobowiązanie Samorządu Województwa w zakresie ochrony przyrody.
Kluczowe warunki sukcesu						
39.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	42		<i>Współpraca podmiotów sektora ochrony przyrody</i>	Częściowo uwzględniona	Postulat zawiera się w zasadzie realizacji Strategii - <i>Zasadzie sprawności administracji.</i>
CEL OPERACYJNY 3.4 SKUTECZNA OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA						
OSI						
40.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	42		Kierunek działania 1 <i>Obszary zurbanizowane narażone na niebezpieczeństwo powodzi i (ewentualnie) Żuławy.</i>	Niezasadna	Żuławy są obszarem narażonym na niebezpieczeństwo powodzi.
Oczekiwane efekty						
41.	Halina Burakowska, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Gdyni	43		Zmodyfikować zapis dotyczący podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej, turystycznej i osiedleńczej terenów narażonych na ryzyko powodzi.	Uwzględniona	
42.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	43		Usunąć zapis <i>podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej.</i> Jest on sprzeczny z oczekiwanymi efektami celu 3.3 a jego uzyskanie pogłębi słabe strony regionu.	Uwzględniona	

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
Wskaźniki						
43.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	43	Lokalne podtopienia nie są powodzią więc wskaźnik wydaje się niewłaściwy jednocześnie jego zrealizowanie może okazać się istotnym zagrożeniem dla środowiska.	<i>Powierzchnia obszaru objętego systemem monitorowania zagrożeń powodziowych oraz powiadamiania ludności.</i>	Częściowo uwzględniona	Wskaźnik „Powierzchnia terenów, na których występują lokalne podtopienia” został usunięty ze Strategii.
44.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	43	Wyrażona została wątpliwość dotycząca wskaźnika: odsetek mieszkańców zabezpieczonych przed powodzią na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi ¹ (cel 3.4) – na takich terenach liczbę mieszkańców należy minimalizować, dlatego lepszym wskaźnikiem byłaby liczba mieszkańców na takich terenach, której spadek byłby traktowany jako tendencja pozytywna.		Częściowo uwzględniona	Wskaźnik został usunięty, a w jego miejsce dodany został wskaźnik „Powierzchnia obszarów nyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego”, który będzie łatwiej mierzalny i lepiej oddaje zakres interwencji w ramach CO.
Kluczowe warunki sukcesu						
45.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	43		<i>Współpraca podmiotów sektora gospodarki wodnej i podmiotów sektora ochrony przyrody</i>	Częściowo uwzględniona	Uwaga zawiera się w <i>Zasadzie sprawności administracji</i> . Oznacza ona, że instytucje publiczne realizujące Strategię powinny działać efektywnie, skutecznie oraz w przejrzysty sposób podejmować decyzje, dobrze współpracować między sobą, a także coraz pełniej zaspokajać oczekiwania i potrzeby mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów czy turystów.
ZAANGAŻOWANE PODMIOTY						
46.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	44		Do partnerów zaangażowanych w realizację strategii proponujemy dodać pracodawców.	Niezasadna	Przedsiębiorcy byli i będą zaangażowani w realizację kilku CO np. 1.1, 1.3 (wcześniej 1.4), 2.1, 2.3.
NARZĘDZIA REALIZACJI I FINANSOWANIE						

¹ Tereny zabezpieczone przed powodzią przestają częściowo być narażone na jej niebezpieczeństwo.

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
47.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	47	Urzędy morskie są odpowiedzialne za Naturę 2000 na morzu oraz dozór i ochronę przed zanieczyszczeniami.	CO 3.3 i 3.4 Do podmiotów zaangażowanych dodać: <i>parki narodowe, urzędy morskie</i>	Częściowo uwzględniona	Urzędy morskie zostały dodane do partnerów kluczowych dla realizacji CO 3.3.
MONITOROWANIE I OCENA EFEKTÓW						
48.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody	49		Pkt IV D 14 <i>g) monitoring efektywności ochrony przyrody.</i>	Częściowo uwzględniona	Do zakresu działania PSME dołączono analizy zmian środowiskowych w regionie
INNE						
49.	Włodzimierz Zgoda		Należy wydłużyć horyzont czasowy Strategii.		Nieuwzględniona	Horyzont czasowy Strategii wynika z ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.
50.	Jerzy Fijas, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych		Strategia nie mówi nic o rozwoju obszarów wiejskich.		Częściowo uwzględniona	Szereg kierunków działania adresowanych jest – poprzez określenie OSI – do obszarów wiejskich. W ramach przewidywanych kierunków działania będzie możliwość realizacji szeregu typów przedsięwzięć odpowiadających różnym formom wspierania rozwoju obszarów wiejskich. Dodano także rozdział dotyczący wymiaru terytorialnego który zawiera m.in. syntetyczny opis oferty Strategii na rzecz obszarów wiejskich.
51.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody		1. Nieuwzględnienie parków narodowych i ich funkcji w regionie, oddziaływania na kulturę, ochronę środowiska, edukację oraz miejsca pracy. 2. Zbyt duży poziom ogólności projektu Strategii. 3. Trudne do pogodzenia kwestie, takie jak realizacja scenariusza <i>Wiatr w żagle</i> oraz zapisy dotyczące ograniczenia presji na środowisko, czy też rozwój systemu transportowego, a poprawa spójności przestrzeni przyrodniczej. 4. Niewystarczająco zaakcentowane w projekcie Strategii są wątki przestrzenne. 5. Brak edukacji ekologicznej w		Częściowo uwzględniona	Dodano zapisy odnoszące się do edukacji proekologicznej, zwiększono poziom szczegółowości opisu, wzmocniono wątki przestrzenne (np. nowy podrozdział pt. „Informacja o terytorialnym ukierunkowaniu celów”). Wśród partnerów realizujących Strategię wymienia się z nazwy tylko podmioty regionalne; parki narodowe będą brać udział w jej realizacji jako administracja rządowa.

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
			<p> kierunkach działań oraz zbyt poetycki, a miejscami zbyt trudny język (np. izochrona).</p> <p>6. W związku z użyciem nieprecyzyjnych sformułowań istnieje potrzeba stworzenia, słownika pojęć w tym między innymi dla występujących w tekście określeń: przestrzeń przyrodnicza, spójność przyrodnicza, spójność ekologiczna, czyste środowisko w taki sposób aby intencje autorów na etapie wdrażania Strategii nie budziły wątpliwości.</p>			
52.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski		<p>Czy wnioski wskazane w Prognozie dotyczące braku w Projekcie Strategii działań w stosunku do poszczególnych komponentów środowiska są konieczne do zapisania w Strategii, będącej w założeniu Strategią zobowiązań?</p> <p>Zakładając, że Strategia 2020 stanowi ogólny dokument o charakterze strategiczno-politycznym, przy założonej „filozofii” i metodologii jego sporządzania, nadmierne jego uszczegółowienie nie wydaje się uzasadnione. Jeśli intencją władz samorządowych województwa jest przygotowanie dokumentu, który ma stanowić ramę zarówno dla programowania i prowadzenia działań w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, jak i przygotowania innych „sektorowych” dokumentów strategicznych, w tym aktualizacji Programu Ochrony</p>		Częściowo uwzględniona	<p>Strategia w CO uwzględni działania mające rozwiązywać zdecydowaną większość wskazanych w uwadze problemów. Ponadto w systemie realizacji Strategii zakłada się, że zasadniczymi narzędziami realizacji Strategii będą regionalne programy strategiczne pełniące wiodącą rolę w operacjonalizowaniu i harmonizowaniu działań Samorządu Województwa w różnych obszarach tematycznych Strategii. Zgodność ze Strategią i regionalnymi programami strategicznymi będzie podstawowym kryterium decydującym o kształcie przyjmowanych na poziomie Samorządu Województwa Pomorskiego programów operacyjnych i innych narzędzi realizacji Strategii. Regionalne programy strategiczne będą także podstawowym punktem odniesienia decydującym o ukierunkowaniu środków ujmowanych po stronie wydatków rozwojowych w budżecie województwa. W związku z powyższym wydaje się, że stan opisany w uwadze nie powinien się urzeczywistnić.</p>

Lp.	Osoba / Podmiot	Str.	Uwaga	Propozycja modyfikacji	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
			<p>Środowiska województwa pomorskiego, to Strategia 2020 powinna zawierać takie sformułowania, które nie stworzą niebezpieczeństwa powstania rozbieżności między ogólną polityką rozwoju regionu a polityką ochrony środowiska. Szczególnie dotyczy to kwestii związanych z wypełnieniem zobowiązań akcesyjnych, określonych przepisami UE oraz zapewnienia szeroko rozumianego bezpieczeństwa ekologicznego społeczności regionalnej. Kluczowymi problemami są w tym zakresie: zapewnienie wysokiej jakości zasobów wodnych, jakości powietrza atmosferycznego oraz właściwej różnorodności i struktury ekologicznej regionu, zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego, unikanie narażenia na skutki globalnych zmian klimatycznych oraz właściwa gospodarka odpadami.</p> <p>W tym kontekście należy rozważyć pewne uzupełnienia w projekcie Strategii rekomendowane przez Autorów Prognozy, które ograniczą do minimum niebezpieczeństwo nie osiągnięcia w/w celów.</p>			

Sposób i zakres uwzględnienia uwag i wniosków do Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 zgłoszonych w związku z udziałem społeczeństwa na podstawie art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz.1227 z późn. zm.)

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
1.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Aspekty prawne Prognozy poruszono w rozdziale 1.2 Podstawy prawne opracowania prognozy. W przytoczonych źródłach prawa wspólnotowego, regulującego postępowanie OOS wymieniono 5 dyrektyw UE, które nie wyczerpują podstawowych źródeł dotyczących procedur ocenowych i ochrony środowiska. Także wybiórczo wymieniono wybrane akty ustawowe krajowe, w tym także, nieistotne dla procesu oceny strategicznej, jak np.: Prawo budowlane lub Kodeks postępowania administracyjnego. Powyższa uwaga jest istotna ze względu na proces udziału społecznego, dla którego jednoznaczność i precyzyność zapisów Prognozy ma znaczenie, ponieważ w praktyce jest podstawowym źródłem informacji w procesie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Niepełna informacja o źródłach i wymaganiach prawa dezinformuje uczestników procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.	Nieuwzględniona	Intencją Prognozy nie było przywoływanie wszystkich aktów prawnych, (nie wnosi to specjalnej wartości w treść Prognozy), a jedynie zaznaczenie tych które na etapie samej procedury uznano za podstawowe (co sugeruje też tytuł podrozdziału). Konieczność stosowania danych wymogów prawnych nie wynika jednak z faktu umieszczenia, bądź nie informacji o nich w Prognozie.
2	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Dokumentacja „Prognozy” winna umożliwić przeprowadzenie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, z udziałem wszystkich zainteresowanych stron i powszechnym udziałem społecznym. Procedurę tę określa ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i	Nieuwzględniona	Przedstawiona Prognoza jest w pełni zgodna z wymogami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.) – zwanej dalej ustawą OOS. Prognoza na ówczesnym etapie procedury nie mogła uwzględniać opinii RDOŚ, PWIS oraz Dyrektorów Urzędów Morskich w Gdyni i Słupsku, bo opinii tych w czasie sporządzania Prognozy jeszcze nie

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		<p>jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).</p> <p>Prognozowanie winno odnieść się do tych aspektów obligatoryjnie z konsekwencjami dla dalszej procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Aspekt proceduralny ma istotne znaczenie praktyczne dla prawidłowości przebiegu procesu SOOŚ, ale także dla spełnienia formalnych wymagań określonych w ustawie.</p> <p>Dokumentacja Prognozy nie zawiera żadnych informacji na temat stanowisk organów ustawowo zobowiązanych do wypowiedzenia się w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie. Nie zawiera także jakichkolwiek informacji ani odniesień, do postanowień wyżej wymienionych organów.</p>		<p>było. Natomiast zgodnie z art. 53 ustawy OOS został uzgodniony zakres i stopień szczegółowości Prognozy.</p> <p>W Prognozie w pełni uwzględniono postanowienia dotyczące zakresu i stopnia szczegółowości Prognozy. Nie istnieje przy tym żaden wymóg prawnych dotyczący konieczności umieszczenia w Prognozie pełnych tekstów wspomnianych postanowień.</p>
3.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	<p>W przypadku analizowanej Prognozy przedstawiony w rozdz. 2, przyjęty model oceny oraz jej metodyka charakteryzuje się dość dużym poziomem ogólności, a przyjęte kryteria badawcze i kryteria oceny charakteryzują się znacznym uniwersalizmem, co w niektórych przypadkach można uznać za cechę pozytywną, ale w innych stanowi to wadę, ze względu na brak uwzględnienia specyfiki regionalnej.</p>	Nieuwzględniona	<p>Uwaga potwierdza fakt, że nie ma jednolitych standardów metodycznych opracowania prognoz oddziaływania na środowisko. W przypadku SRWP głównym założeniem było takie dobranie kryteriów, aby zachować zgodność z ustawą OOS.</p> <p>Prognoza odnosi się w sposób uniwersalny do elementów ustawowych. Specyfika regionalna powinna być ujmowana nie w kryteriach, ale w opracowywanych na ich podstawie analizach.</p>
4.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	<p>To co Autorzy prognozy w tab.2 (str.10) określają jako kryteria badawcze, stanowi ogólne pytania i nie pretenduje do miana kryteriów, które powinny być bardziej</p>	Nieuwzględniona	<p>W Prognozie dokonano oceny zgodności z zasadami ZR poprzez wzięcie pod uwagę różnych definicji zrównoważonego rozwoju. Wzięto przy tym pod uwagę szereg wskaźników ZR, dokonując horyzontalnej i szerokiej analizy całej Prognozy (rozdział 3.2 Prognozy).</p>

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		szczegółowe. Przykładowo, „kryterium” 1 brzmi: „Czy zapisy i wytyczne SRWP są zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju (ZR) oraz czy odnoszą się w wystarczający sposób do konieczności jej wdrażania”. Powszechnie wiadomo, że nie istnieje jedna operacyjna zasada ZR, a jego definiowanie jest możliwe tylko przy zastosowaniu wielu cząstkowych reguł i zasad postępowania. Ponadto, różni autorzy inaczej definiują i rozumieją te zasady, nawet przy powoływaniu się na tę samą ustawową definicję ZR. Wydaje się więc, że przy konfrontowaniu polityki rozwoju regionu z koncepcją rozwoju zrównoważonego, należy podać szereg celów (a nawet wskaźników), zgodnych z takim typem rozwoju i dopiero później konfrontować z nimi planowane kierunki.		Podobnie niezrozumiały jest zarzut, że kryteria powinny być bardziej szczegółowe. Kryterium zawęża zakres badawczy, który uszczegóławiany jest już w ramach prowadzonych analiz. Takie podejście jest także zgodne z Podręcznikiem do Strategicznych Ocen Oddziaływania na Środowisko dla polityki spójności na lata 2007–2013. Odnosząc się do ostatniego akapitu w Prognozie przyjęto za ramy odniesienia cele strategii UE. W Polsce nie ma krajowej strategii ZR więc nie można się do niej odnieść.
5.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Dziwi również, dlaczego analiza zgodności strategii z zasadami ochrony środowiska (str.10) ma objąć tylko dwie zasady: kompleksowości (którą może lepiej byłoby nazwać zasadą integralności) oraz przezorności, podczas gdy zasad tych jest znacznie więcej.	Niezasadna	Warto zainicjować społeczne projekty dot. zmian prawnych i ustalenia standardów metodycznych – których obecnie nie ma. Ustawa OOS nie nakazuje sporządzania analiz zgodności z zasadami ochrony środowiska. Wybrano te dwie zasady jako przewodnie i najbardziej istotne z punktu widzenia przyjętej metodyki (<i>policy appraisal</i>).
6.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Nie kwestionując prawa Autorów Prognozy do wyboru metody, trudno jest się zgodzić, że: „Model... oparty na brytyjskich doświadczeniach z oceną polityk (<i>Policy appraisal</i>)” (str.8), jest najbardziej adekwatny z merytorycznego i formalnego punktu widzenia do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania projektu Strategii. „Najważniejszą rolę w tym modelu odgrywa identyfikacja samego dokumentu, skutków	Nieuwzględniona	Stwierdzenie, że wybrane podejście nie wypełnia warunków ustawy OOS jest zupełnie nie uprawnione. Być może składający uwagę nie zrozumieli następującego sformułowania „nie zaś ocena bezpośredniego oddziaływania poszczególnych inwestycji na środowisko”. Sformułowanie to oznacza, że nie oceniano SRWP z punktu widzenia pojedynczej budowy konkretnej inwestycji w konkretnej lokalizacji. SRWP nie daje takich podstaw i biorąc pod uwagę stopień ogólności byłoby to po prostu błędem zarówno logicznym jak i metodycznym. Z punktu widzenia procedury SOOS byłoby to nie zasadne i sprzeczne

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		ich realizacji i ocena czy kwestie środowiskowe zostały w nich należycie ujęte – nie zaś ocena bezpośredniego oddziaływania poszczególnych inwestycji na środowisko” (str.8). Podejście to nie wypełnia warunków ustawy z dnia 3 października 2008 roku (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.), dlatego też tak lapidarne określenie metodycznych założeń oceny strategicznej podstawowego dokumentu programowego dla rozwoju regionu trudno uznać za wystarczające. Podstawowym celem SOOŚ jest stwierdzenie, jak planowane kierunki rozwoju wpłyną na środowisko, a nie jak dokonano internalizacji problematyki środowiskowej do projektowanego dokumentu, co oczywiście nie wyklucza również uwzględnienia w prognozie ostatniej wymienionej problematyki.		z art. 5.2 dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego I Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz.U.UE L z dnia 21 lipca 2001 r.), „Sprawozdanie dotyczące środowiska, przygotowane zgodnie z ust. 1, zawiera informacje, które mogą być racjonalnie wymagane, z uwzględnieniem obecnego stanu wiedzy i metod oceny, zawartości i poziomu szczegółowości planu lub programu, jego stadium w procesie podejmowania decyzji oraz zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać właściwiej ocenione na różnych etapach tego procesu, w celu uniknięcia powielania oceny”. Reasumując skupiono się na oddziaływaniach globalnych, skutkach środowiskowych i tym czy przy podejmowaniu decyzji o kierunkach rozwoju wzięto pod uwagę kwestie środowiskowe.
7.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Znaczne zastrzeżenia budzi konstrukcja dokumentu prognozy, która jest dość chaotyczna i utrudnia wykorzystanie sformułowanych rekomendacji. Szczególnie w rozdziale 5 dotyczącym oceny wpływu na środowisko poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych, połączenie w formie opisowej refleksji na temat wpływu na środowisko z rekomendacjami dotyczącymi postępowania mającego na celu zmniejszenie niekorzystnych dla środowiska skutków, wprowadza duże zamieszanie, którego nie porządkują dostatecznie rekomendacje zawarte w tabelach zamieszczonych w rozdziale 6.3 (str.115-118).	Nieuwzględniona	Analiza celów i wskazywanie słabych stron Strategii były założeniem i intencją Prognozy. Rozwiązania alternatywne i rekomendacje które zostały uznane za najistotniejsze i realne na obecnym etapie do wdrożenia zostały następnie w sposób syntetyczny zamieszczone w rozdziale 6.3.
8.	Andrzej Tyszecki i Mariusz	W sposób zdecydowanie niewystarczający	Niezasadna	Przyjęta metodyka jest kwestią indywidualnego podejścia. Nie ma

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
	Kistowski	Autorzy Prognozy zastosowali powszechnie wykorzystywane w SOOS metody macierzowe		standardów, i dopóki ich nie będzie wszelkie dyskusje mają charakter akademicki. Jest to przyjęta forma uporządkowania informacji, która nie ma wpływu na wartość merytorycznych ustaleń.
9.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	W rozdziale 3.1. Prognozy przedstawiono ocenę powiązań projektu SRWP 2020 z innymi dokumentami strategicznymi szczebla unijnego, krajowego i wojewódzkiego. Przedstawiony zestaw dokumentów strategicznych, szczególnie na poziomie unijnym, nie jest wyczerpujący, ale został dobrany trafnie. Wybór na poziomie krajowym oraz na poziomie regionalnym jest znacznie szerszy i odzwierciedla pełny zestaw dokumentów strategicznych istotnych z punktu widzenia możliwości prawidłowego określenia spójności z ustaleniami tych dokumentów w kontekście planowanej aktualizacji regionalnej strategii Pomorza. Zastosowany – opisowy sposób oceny – jest jednak mało komunikatywny, ze względu na brak zastosowania w ocenie metody macierzowej (tabeli zestawiającej główne cele konfrontowanych dokumentów, w której przeprowadzono by ocenę poziomu ich zgodności).	Nieuwzględniona	Rozbudowany opis ocenianych dokumentów miał za zadanie podać pełną informację o źródłach wnioskowania.
10.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Zidentyfikowano wzajemne relacje pomiędzy projektem SRWP 2020, a innymi dokumentami szczebla wojewódzkiego. Nie odniesiono się jednak do zakresu i charakteru zmian proponowanych w projekcie SRWP 2020 w stosunku do ustaleń obowiązujących dokumentów, ani też do konkluzji z procesu ich oceny strategicznej. Obecnej oceny strategicznej nie można traktować w sposób oderwany od wielotorowego procesu programowania i	Nieuwzględniona	Należy zauważyć, że oceniana Strategia ma rangę wyższą niż przywoływane dokumenty i ich oceny oddziaływania na środowisko. Nie ma także jasnych wytycznych, które dokumenty, na jakim poziomie istotności i w jaki sposób powinny zostać porównywane. Trzeba także dodać, że niesłusznie zarzuca się brak zgodności horyzontów czasowych dokumentów – brano pod uwagę dokumenty obowiązujące przy jednoczesnym braku dostępu do projektów ich uaktualnień.

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		<p>planowania rozwoju mającego charakter ciągły, a wcześniejsze prognozy powinny być przesłanką do kolejnych ocen strategicznych w zakresie zmian sytuacji środowiskowej m.in. w zakresie utrzymania trwałego i zrównoważonego rozwoju, poprawy jakości środowiska, zgodności celów rozwojowych z celami ochrony środowiska w dłuższym horyzoncie czasu.</p> <p>Opiniowana Prognoza nie odnosi się ani do wcześniejszych ocen strategicznych, ani też nie identyfikuje istotnych problemów równoważenia rozwoju i poprawy jakości środowiska w kontekście ustaleń obowiązujących dokumentów: „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” oraz „Programu Ochrony Środowiska województwa pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014”. Należy również zwrócić uwagę, że kilka dokumentów poziomu wojewódzkiego, co do których stwierdzono, że koresponduje z nimi projektowana Strategia, posiada horyzont czasowy rozbieżny z tym dokumentem – kończący się na 2013 roku.</p>		
11.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	<p>Charakterystyka stanu środowiska obszaru opracowania została przeprowadzona na dwóch płaszczyznach, najpierw w odniesieniu do komponentów środowiska w stosunku do których należy ocenić oddziaływania projektu Strategii, a następnie w odniesieniu do głównych form działalności antropogenicznej, powodujących presję na środowisko. Kolejność ta budzi zastrzeżenia, ponieważ</p>	Nieuwzględniona	<p>Żaden z kwestionowanych elementów (energetyka, transport i gospodarka) nie jest wymogiem ustawowym. Jego poruszenie nie wynikało także z wymogów organów co do zakresu Prognozy. Zdecydowano się rozszerzyć opisy stanu charakteryzując te dodatkowe elementy ze względu na ich znaczenie dla oceny SRWP. Zgodnie z przyjętą koncepcją aktualizacji Strategii oraz ustaleniami z Zamawiającym nie rozszerzano opisów na elementy które nie są poruszane w SRWP. Uwaga dotycząca nazewnictwa jest nieuprawniona.</p>

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		to formy antropopresji i związane z nimi stresory stanowią czynniki sprawcze presji na środowisko, a dopiero w wyniku ich oddziaływania powstaje określony stan (jakość) elementów środowiska. Niepełny i nierozłączny jest również podział czynników antropopresji – omówionych w rozdziale z niejasnych powodów zatytułowanym „Analizy specyficzne”. Zawarto w nim trzy podrozdziały: energetyka, transport i gospodarka, podczas gdy zarówno transport, jak i energetyka, również stanowią działy gospodarki. Nie wyodrębniono również sektora przemysłowego, problematykę rolnictwa i turystyki potraktowano bardzo ogólnikowo, a zagadnienia presji przemysłu na środowisko (poza kontekstem energetycznym) zostały w ogóle pominięte.		
12	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: niepełną listę wartościowych siedlisk województwa, np. brak jezior lobeliowych na Pojezierzu Bytowskim (str.40);	Niewzględniona	Dodanie do listy zaproponowanych w uwadze wartościowych siedlisk województwa, prawdopodobnie nie spowodowałoby, że lista będzie kompletna.
13.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: nieprawdziwe stwierdzenie o spójności funkcjonalnej sieci Natura 2000 w regionie, która to spójność w przeważającej części regionu nie istnieje, ze względu na brak lub zaburzenia funkcji wielu korytarzy ekologicznych (nie włączonych do sieci)	Niezasadna	Autorzy Koreferatu piszą o następującym zapisie: „Na terenie województwa wyznaczono łącznie 112 obszarów w ramach sieci Natura 2000 ² , tworzących spójną funkcjonalnie sieć ekologiczną połączoną korytarzami ekologicznymi. Znajduje się tutaj 97 Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk (SOO) oraz 15 Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO), które obejmują swoim zasięgiem łącznie ponad 500 tys. ha. Obszary systemu Natura 2000 w większości są objęte różnymi formami ochrony prawnej. Obejmują one ochronę unikatowych w skali Europy siedlisk. Wśród najcenniejszych na uwagę zasługują siedliska związane ze środowiskiem morskim, torfowiska oraz jeziora

² <http://www.natura2000.gdos.gov.pl>

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		(str.42);		<p><i>zróżnicowane pod względem flory i fauny jeziora oligo-, mezo- i dystroficzne oraz ptasie ostaje o randze europejskiej.</i>”</p> <p>Warto jednak zauważyć, że w Prognozie napisano także: <i>Różnorodność biologiczna Pomorza jest także zagrożona fragmentacją obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych. Wynika to z nadmiernej eksploatacji tych terenów i urbanizacji realizowanej bez planów zagospodarowania przestrzennego. Postępująca urbanizacja zajmuje cenne przyrodniczo obszary (w tym lasy, łąki i doliny rzeczne stanowiące korytarze ekologiczne), odgrywające istotną rolę w utrzymaniu różnorodności biologicznej i spójności przestrzennej obszarów przyrodniczych. Coraz większym problemem staje się eutrofizacja wód czy też intensywna gospodarka rolna nastawiona w dużej mierze na produkcję monokultur.</i></p>
14.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: niezrozumiałe poszerzenie opisu tylko dla siedlisk nadmorskich i morskich oraz zbędny opis liczby ludności i miast położonych nad całym Bałtykiem (str.42);	Nieuwzględniona	Poszerzenie wynika z podkreślenia szczególnego uwarunkowania regionu. Informacja o liczbie ludności ma za zadanie nakreślić skalę problemu i specyfikę regionalną. To ostatnie miało też znaczenia przy podjęciu decyzji o rozszerzeniu opisu o siedliska nadmorskie i morskie.
15.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: niewłaściwie umieszczone w rozdziale dotyczącym diagnozy środowiska rekomendacje dotyczące sposobów ochrony różnorodności biologicznej (str.44);	Nieuwzględniona	Sposoby ochrony różnorodności biologicznej, o których mowa w uwadze nie stanowią rekomendacji wynikających z prognozy, a są tylko ogólnym podsumowaniem sposobów w jaki można chronić różnorodność biologiczną.
16.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: nieuprawnione na podstawie przywoływanych danych (dotyczących tylko emisji gazów i pyłów z zakładów szczególnie uciążliwych) formułowanie wniosków o związkach pomiędzy tą emisją (przemysłową) a liczbą zgonów z powodu chorób układu oddechowego – nie uwzględniono innych źródeł emisji, szczególnie komunikacyjnych, które w	Nieuwzględniona	Pełne zdanie brzmi: Analizując liczbę zgonów wg powiatów z powodu chorób układu oddechowego na tle emisji do powietrza można dostrzec pewną zależność pomiędzy podwyższonymi wskaźnikami zgonów a wysokimi wartościami emisji zanieczyszczeń do powietrza, szczególnie w południowo-wschodniej części województwa. Na zachorowalność i umieralność ludzi wpływ ma także wiele innych czynników, dlatego też jednoznaczne potwierdzenie tych zależności wymagałoby przeprowadzenia szczegółowych badań. Opisano pewną korelację, wskazując jednoznacznie, że nie jest to podstawa do wyciągnięcia wniosków.

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		większości regionu przewyższają emisję z przemysłu (str.45) – błędnie również nazwano na mapie z ryc.5 emisje do powietrza (t/r) – zanieczyszczeniem powietrza;		
17.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: niewłaściwie uznano świadomość ekologiczną, zamiast edukacji ekologicznej (środowiskowej) za jedno z podstawowych narzędzi ochrony środowiska (str.46);	Nieuwzględniona	Zastosowany tutaj został skrót myślowy, który nie ma jednak istotnego wpływu na część rekomendacyjną prognozy.
18.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: charakterystyka jakości wód podziemnych nie uwzględnia pewnego pogorszenia się stanu tych wód w stosunku do sytuacji z początku poprzedniej dekady (str.47);	Nieuwzględniona	Dla prawidłowego ustosunkowania się do tej uwagi niezbędne jest podanie źródła tego twierdzenia. Prognoza bada także dane z lat wcześniejszych – dokonując porównania wskaźników. Ze względu na brak korelacji pomiędzy pomiarami prowadzonymi w latach wcześniejszych a obecnymi oraz po uzgodnieniach zostały one usunięte. Wnioski o problemach w zakresie stanu wód podziemnych i potrzebach oparte są o dane literaturowe.
19.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: wśród czynników presji na wody powierzchniowe zwrócono uwagę na zmniejszenie ilości stosowanych nawozów wapniowych, ale nie wskazano problemów związanych ze zwiększeniem ilości stosowanych nawozów mineralnych (NPK) (str.48);	Nieuwzględniona	Podana informacja jest ilustracją twierdzenia o poprawie jakości wód.
20.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: brak identyfikacji problemów związanych z ponadnormatywnym stężeniem pyłu PM _{2,5} , którego monitorowanie i redukcja stanowi jeden z celów wdrażania dyrektywy CAFE (Clean Air for Europe); należałoby również zwrócić uwagę na pewien wzrost stężeń	Nieuwzględniona	Zgodnie z przyjętą koncepcją aktualizacji Strategii nie rozszerzano opisów na elementy które nie są poruszane w SRWP. Wybór poruszanych problemów stanowi próbę odniesienia się do najważniejszych kwestii i jednocześnie zawężenia opisów do obszarów oddziaływania Strategii. Ponadto prowadząc analizy danych na potrzeby prognozy opierano się na danych monitoringowych udostępnianych przez odpowiedzialne za jego prowadzenie jednostki. W przypadku jakości powietrza atmosferycznego jest to Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		NO _x w powietrzu w ostatniej dekadzie (oprócz wspomnianego w Prognozie benzo- α -pirenu) (str. 51-52);		w Gdańsku. Monitoring pyłu zawieszonego PM 2,5 prowadzony jest od roku 2010. Zarówno Raport o stanie środowiska w roku 2010 WIOŚ jak i oceny roczne jakości powietrza w latach 2010 i 2011 nie wskazują by średnioroczne wartości tego parametru na terenie stref dla województwa pomorskiego przekraczały obowiązujące normy. W przypadku zanieczyszczenia NO _x na początku rozdziału 4.4 wyraźnie wyartykułowano problem wzrostu emisji zanieczyszczeń z tzw. „niskiej emisji” oraz „emisji komunikacyjnej”, czyli istotnych źródeł NO _x . Podobnie jak w przypadku PM 2,5 Raporty i oceny WIOŚ w ostatnich latach nie wykazują przekroczeń obowiązujących norm NO _x (w kategorii kryterium ochrony roślin).
21.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: całkowity brak uwzględnienia dotychczasowych ocen wartości i zagrożeń krajobrazu w województwie pomorskim, przygotowanych dla potrzeb samorządu województwa (Kistowski, Lipińska, Korwel-Lejkowska, 2006) ³ , jako kontekstu dla planowanych działań rozwojowych (str.54);	Nieuwzględniona	Opisy w ocenie stanu mają za zadanie przekazanie w zwięzły sposób informacji o stanie wybranych komponentów środowiska w obszarze oddziaływania Strategii. W Prognozie po sprawdzeniu przytoczonych publikacji wskazano na ich wysoką wartość merytoryczną. Literalne uwzględnienie tych publikacji nie zmieniloby jednak charakteru zidentyfikowanych oddziaływań Strategii SRWP. Tym samym nie mają wpływu na przeprowadzone w kolejnych rozdziałach oceny.
22	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: zbędne przywoływanie danych dotyczących wydatków na ochronę zabytków w regionie w latach 2008-2009 r. – zresztą podane kwoty wydają się znacznie zaniżone (str.54);	Nieuwzględniona	Prognoza powinna odnosić się do wpływu i oddziaływania projektu dokumentu na zabytki. Nigdzie jednak nie jest określone, że kwestionowane informacje nie mogą znajdować się w prognozie oddziaływani na środowisko. W tym przypadku pokazują one skalę działań, które są realizowane w ramach Programu Opieki nad zabytkami Województwa Pomorskiego.
23.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: błędnie podano nazwę Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Wodnej	Nieuwzględniona	Kwestionowany zapis dotyczy bardzo detalicznego elementu części diagnostycznej prognozy i nie ma wpływu na część rekomendacyjną prognozy.

³ M.Kistowski, B.Lipińska, B.Korwel-Lejkowska, 2006, Studium ochrony krajobrazu województwa pomorskiego, Gdańsk, dla Samorządu Województwa Pomorskiego, s. 334.

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		(powinno być Morskiej) (str.54);		
24.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Odnosząc się do niektórych konkretnych ustaleń Prognozy zawartych w jej 4 rozdziale, należy zwrócić uwagę na: dane na mapie z ryc.8, dotyczące odsetka powierzchni powiatów pokrytego MPZP są częściowo mylące, gdyż nie uwzględniają lesistości powiatów, a dla lasów – szczególnie państwowych – planów miejscowych z reguły się nie sporządza.	Nieuwzględniona	Kwestionowany zapis dotyczy bardzo szczegółowego elementu części diagnostycznej prognozy i nie ma wpływu na część rekomendacyjną prognozy.
25.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Wydaje się, że w diagnozie należałoby zwrócić większą uwagę na problematykę: <u>bezpieczeństwa ekologicznego</u> , odnoszącą się w wybranych aspektach do całego regionu Pomorza, a w wymiarze terytorialnym z różnym natężeniem do jego poszczególnych części. Zagrożenia naturalne, spowodowane skutkami zmian klimatu, wzrostem częstotliwości ekstremalnych zjawisk hydrologicznych, meteorologicznych oraz ruchów masowych wymagają jednoznacznej identyfikacji jako warunek sine qua non skutecznego równoważenia rozwoju.	Niezasadna	Zgodnie z przyjętą koncepcją aktualizacji Strategii nie rozszerzano opisów na elementy które nie są poruszane w SRWP.
26.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Wiele aglomeracji gospodarki ściekowej w przedziale 15000-100000 RLM oraz 2000-15000 wymaga znacznych inwestycji z zakresu rozbudowy systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków.	Nieuwzględniona	Uwaga nie jest zrozumiała. Problem gospodarki ściekowej zauważono i poruszono w Prognozie
27.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Jak już wspomniano, pomimo częściowej poprawy, stan powietrza w województwie pomorskim nie jest zadawalający. W szczególności problemem jest dotrzymanie standardów aerosanitarnych w Trójmiejskim Obszarze Metropolitalnym, szczególnie dla pyłu PM 10, PM 2,5, NO _x i benzo- α -pirenu. Problem ten wymaga wdrażania kosztowych	Nieuwzględniona	Dane zawarte w Rocznych ocenach jakości powietrza w województwie pomorskim za rok 2010 i 2011 opracowywanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku nie potwierdzają przekroczeń standardów jakości powietrza w zakresie NO ₂ i PM 2,5. Natomiast problem przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń PM 10 i benzo- α -pirenu został opisany w prognozie.

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		programów naprawczych, w kontekście zaostrzenia wymagań związanych z wdrożeniem Dyrektywy CAFE. Opóźnienia w wypełnianiu wymagań prawa unijnego oraz realizacji zobowiązań Traktatu Akcesyjnego, powodować będą wzrost kosztów ich spełnienia w miarę upływu czasu oraz rosnące napięcia w równoważeniu procesów rozwojowych.		
28.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	POPRAWNOŚĆ OCENY WPLYWU NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEJ STRATEGII Rozdział 5 Prognozy stanowi jej kluczowy element obejmujący ocenę oddziaływań proponowanych celów i kierunków działań na środowisko. Generalnie można się zgodzić z większością opisowych ocen dokonanych przez Autorów Prognozy, chociaż ich komunikatywność, wynikająca m.in. z nadmiernego rozbudowania opisów i łączenia rekomendacji z opisem oddziaływań – pozostawia wiele do życzenia.	Nieuwzględniona	Uwaga dotycząca komunikatywności jest subiektywna i Autorzy Koreferatu mają prawo na wyrażenie takiego poglądu. Rozbudowanie opisów każdorazowo ma za zadanie wskazać sposób wyciągania wniosków.
29.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Również większość z zamieszczonych „studiów przypadków”, których celem miało być pokazanie dobrych, środowiskowych praktyk w realizacji działań rozwojowych, wykazuje ograniczoną przydatność w kontekście projektowanej Strategii. Do tego typu utopijnych rekomendacji należy również zaliczyć propozycję wprowadzenia opłat za wjazd samochodami na Półwysep Helski, a propozycję edukacji przyrodniczej turystów – której próby od dawna podejmowane są w regionie – wydają się wynikać z niedostatecznej znajomości wykonawców	Nieuwzględniona	Uwaga subiektywna i niezasadna.

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		Prognozy działań podejmowanych na tym polu.		
30.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Ogromne trudności w identyfikacji ostatecznych ustaleń Prognozy w zakresie wpływu na środowisko wynikają z rozproszenia opisu wyników oceny w wielu miejscach dokumentu. W rozdziałach 5.1-5.3 zawarto oceny odnoszące się do poszczególnych celów, w rozdziale 5.4 ocenę wpływu na poszczególne elementy środowiska, a w tabeli z załącznika 9.1 znajduje się – jak to nazwano – „Syntetyczna analiza oddziaływań celów wg wybranych kryteriów badawczych” i dopiero tu podjęto mało czytelną próbę określenia obligatoryjnych ustawowo rodzajów oddziaływań (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótko, średnio- i długoterminowe). Nie jest również jasne, dlaczego oprócz skutków pozytywnych i negatywnych, uwzględniono tu również skutki hamujące (co hamujące?), które wcześniej nie były artykułowane w tekście Prognozy. Nie w pełni zrozumiała jest różnica między skutkami krótko- i średnioterminowymi, ze względu na niejasność rozróżnienia między „wdrażaniem” a „trwaniem” działań.	Nieuwzględniona	Uwaga subiektywna. Definicje są zgodne z ogólnie przyjętymi definicjami i trudno zrozumieć co dokładnie jest niezrozumiałe.
31.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Opiniowana Prognoza zawiera wiele rozproszonych wątków z zakresu oceny skumulowanych oddziaływań, nie posiada natomiast jednoznacznej oceny skumulowanych oddziaływań w odniesieniu do całego regionu lub jego terytorialnie zróżnicowanych składowych. Brak prawidłowej oceny skutków skumulowanych w formie wyodrębnionego	Nieuwzględniona	Zgodnie z przyjętą koncepcją aktualizacji Strategii nie rozszerzano opisów na elementy które nie są poruszane w SRWP. Prognoza skupia się na określeniu oddziaływania na środowisko celów i kierunków działań zapisanych w przyjętym projekcie <i>Strategii</i> , a nie na wskazywaniu nowych celów i kierunków działań, których ten projekt <i>Strategii</i> nie podejmuje. Wytłumaczeniem tego było, że najczęściej wynika to z braku wpływu samorządu województwa na takie obszary tematyczne i problemowe. Należy także zauważyć, że zgodnie z artykułem 52 ust. 1 ustawy OOS

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		<p>rozdziału – zawierającego również macierz oceny oddziaływań skumulowanych – jest istotnym mankamentem, szczególnie ważnym dla procesu konsultacji społecznych oraz procesu podejmowania decyzji.</p> <p>Ponieważ jednak projekt SRWP 2020 odnosi się w różnym zakresie do kształtowania poszczególnych systemów infrastrukturalnych oraz celów i kierunków działań wymagających poprawy integralności wewnętrznej Pomorza, poprawy bezpieczeństwa energetycznego, powiązań z regionami sąsiednimi itp., tworzy to określoną presję na rozwój układów liniowych infrastruktury transportowej i energetycznej. Kwestia ta, „niedopowiedziana” w projekcie SRWP 2020, praktycznie została pominięta w dokumentacji Prognozy. A przecież nadrobienie zaległości w rozwoju powiązań komunikacyjnych lub lokalizowanie dużych źródeł energetycznych wiąże się z koniecznością lokalizowania nowych ciągów infrastrukturalnych oraz modernizacji i rozwoju już istniejących. Współoddziaływanie istniejących i nowych elementów infrastrukturalnych wymaga odniesienia się do takich kwestii jak np.: integracja różnych systemów infrastruktury, kształtowanie korytarzy i pasm infrastrukturalnych, rozmieszczenie węzłowych elementów infrastruktury transportowej.</p> <p>Wymienione kwestie związane z planowaną poprawą dostępności komunikacyjnej, wzrostem produkcji energii elektrycznej, w</p>		<p>informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny. Powinny być także dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości Strategii oraz jej miejsca w hierarchii systemu zarządzania Państwem, w tym do kolejności etapów, w jakim podejmowane są decyzje strategiczne przez nią wyznaczane. Podobnie sformułowany został zapis artykułu 5.2 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko: „Sprawozdanie[...], przygotowane zgodnie z ust. 1, zawiera informacje, które mogą być racjonalnie wymagane, z uwzględnieniem [...] zawartości i poziomu szczegółowości planu lub programu, jego stadium w procesie podejmowania decyzji oraz zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać właściwie ocenione na różnych etapach tego procesu, w celu uniknięcia powielania oceny.”</p>

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		tym OZE oraz rozwojem wydobycia i obrotu węglowodorami (gaz ziemny, ropa, paliwa płynne) zostały w znikomym stopniu uwzględnione w dokumentacji Prognozy. Nie można jednak uznać ich za mało istotne w procesach rozwojowych, zarówno ze względu na przekształcania zagospodarowania, jak i możliwość (potencjalną) negatywnego oddziaływania na środowisko o znacznym zasięgu i czasie oddziaływań.		
32	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Analiza wariantów Relatywnie pozytywnej ocenie sformułowanych w Prognozie wariantów alternatywnych – przy możliwościach wynikających z ogólnikowości projektu SRWP 2020, towarzyszy kilka szczegółowych zastrzeżeń, wśród których należy wymienić: wysoce spekulatywny charakter oceny wariantu „0” realizacji Strategii, przedstawiony w ostatnim akapicie na str.105 (w zakresie nie podnoszenia poziomu świadomości ekologicznej i niedostatecznej ochrony terenów cennych przyrodniczo), gdyż trudno dostrzec, aby projektowana Strategia stwarzała dostateczne ramy dla takich działań;	Nieuwzględniona	Uwaga nie została uwzględniona w Prognozie oddziaływania na środowisko, ale została wykorzystana w pracach nad Strategią. Do zasad realizacji Strategii została dodana <i>Zasada korzystnego oddziaływania na środowisko</i> oznaczająca, że przedsięwzięcia identyfikowane jako istotne dla realizacji Strategii analizowane będą przez pryzmat kryterium efektu środowiskowego promującego poprawę efektywności wykorzystania zasobów i redukcję negatywnych oddziaływań środowiskowych lub działania kompensujące. Natomiast kwestia podnoszenia poziomu świadomości ekologicznej została uwzględniona w innej zasadzie realizacji Strategii w <i>Zasadzie promowania postaw obywatelskich</i> oznaczającej, że realizacja Strategii będzie sprzyjać tworzeniu warunków dla wysokiej aktywności mieszkańców, w tym kształtowaniu i umacnianiu pożądaných postaw patriotycznych, proekologicznych, kulturalnych, prozdrowotnych, transportowych, przedsiębiorczych i innowacyjnych, a także podnoszeniu jakości życia mieszkańców.
33	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	niezrozumiałe przeciwstawienie wariantu rozwoju szkolnictwa w zakresie ochrony środowiska zrównoważonemu rozwojowi szkolnictwa, które to kierunki wzajemnie się nie wykluczają, a wręcz mogą się wspierać (osiągając wzmocniony synergiczny efekt pozytywny) (str.07);	Nieuwzględniona	Uwaga dotyczy szczegółowego zapisu nie mającego wpływu na część rekomendacyjną prognozy.
34	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	przekazanie realizacji zadań w zakresie ochrony środowiska organizacjom	Nieuwzględniona	SRWP literalnie wymienia sport, kulturę a nie wymienia ochrony środowiska. Trudno zgodzić się, że w obecnym kształcie ochrona

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		pozarządowym w ramach celu 2.2. nie stanowi odrębnego wariantu, ale jest jednym z dopuszczalnych w ramach projektu SRWP 2020 sposobów realizacji (osiągania) tego celu (str.112);		środowiska jest tam ujęta.
35.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	rekomendacje dotyczące wytyczania ścieżek zdrowia lub weekendowych wyjazdów poza miasto, jako sposobów osiągnięcia celu 2.3. nie korespondują ze szczegółowością dokumentu strategicznego, dla którego sporządzono Prognozę i nie powinny być rozważane na przyjętym poziomie ogólności sformułowanych celów.	Nieuwzględniona	W Prognozie napisano - w odniesieniu do chorób XXI wieku alternatywą mogłaby być nie tylko pomoc medyczna i wzrost badań profilaktycznych, ale także propagowanie zdrowego trybu życia. Przykładowo wytyczanie ścieżek zdrowia, promowanie weekendowych wyjazdów poza teren ośrodków miejskich, korzystanie z walorów zdrowotnych Morza Bałtyckiego przełożyć się może na podwyższenie jakości życia mieszkańców, a także docelowo na ich zdrowie. W aspekcie środowiskowym wzrost zainteresowania walorami przyrodniczymi i kulturowymi korzystnie wpłynąłby na stopień zaangażowania w ich ochronę zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Nie jest to zatem żadna rekomendacja a jedynie ilustracja sposobu rozumowania.
36.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Ocena sformułowanych rekomendacji Jak już wcześniej podkreślono, rekomendacje dotyczące sposobów postępowania, jak i zmian w projekcie Strategii, są bardzo rozproszone po różnych częściach Prognozy: diagnostycznej, ewaluacyjnej oraz dotyczącej wariantów alternatywnych. Utrudnia to znacznie percepcję i ocenę ich wartości jednakże z większością zawartych tu rekomendacji należy się zgodzić.	Nieuwzględniona	Uwaga subiektywna i niezasadna.
37.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Wątpliwości budzą rekomendacja do rozdz. III A na str. 22 ⁴ - trudno zmieniać ustawową definicję rozwoju zrównoważonego;	Nieuwzględniona	Prognoza nie zmienia ustawowej definicji – chodzi o rozszerzenie sposobu definiowania ZR przez Autorów Strategii w rozdz. IIIA Strategii.
38.	Andrzej Tyszecki i Mariusz	Wątpliwości budzą rekomendacja do rozdz.	Nieuwzględniona	Brak konkretnych propozycji zmian.

⁴ Ten i kolejne podawane rozdziały, cele i strony odnoszą się do projektu SRWP 2020, a nie Prognozy.

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
	Kistowski	IV D na str. 49 – monitoring presji na środowisko nie leży w znacznej części w kompetencjach samorządu województwa;		
39.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Wątpliwości budzą rekomendacja do celu 1.1. na str. 25 – niezrozumiałe jest pojęcie „ekoprojektów”;	Nieuwzględniona	W Prognozie znajduje się stosowne wytłumaczenie. W przypadku uwzględnienia rekomendacji we właściwym programie wykonawczym sugeruje się przywołanie definicji.
40.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Proponuje się zrezygnować z rekomendacji zmian w celu 3.2. na str. 40 dotyczących planów budowy elektrowni jądrowej i eksploatacji gazu łupkowego oraz oczekiwań od rządu w tym zakresie, gdyż koliduje to z przyjętą „filozofią” Strategii nie formułowania konkretnych zadań inwestycyjnych i działań. Mają one zostać sformułowane dopiero w <i>Planie działań dla realizacji Strategii</i> ;	Nieuwzględniona	Rekomendacja dotyczy oczekiwań od rządu i mówi o sytuacji gdy lokalizacja EJ będzie na obszarze woj. pomorskiego. Nie zrozumiałe jest wobec tego stwierdzenie o formułowaniu konkretnych zadań inwestycyjnych.
41.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Prognoza do projektu <i>Projektu Strategii rozwoju województwa pomorskiego 2020</i> nie w pełni odpowiada wymogom Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Prognoza nie zawiera informacji o treści uzgodnień – ustawowo wymaganych – z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym oraz dyrektorami Urzędów Morskich, dotyczących zakresu i szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie. Brak również informacji dotyczących sposobu uwzględnienia opinii tych organów w treści prognozy, W związku z tym, nie ma możliwości odniesienia się do zgodności z procedurą procesu opiniowania	Nieuwzględniona	Prognoza oddziaływania na środowisko odpowiada wymogom ustawy Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.), co potwierdza również brak tego typu uwag w opiniach wydanych przez organy ochrony środowiska. Natomiast w Prognozie faktycznie nie wydzielono osobnego rozdziału dotyczącego stricte oddziaływań skumulowanych. Dla dokumentu o takim stopniu ogólności, który nie wyznacza ram realizacji konkretnych przedsięwzięć byłoby to niezasadne. Ocena oddziaływań skumulowanych ma za zadanie ocenę wszystkich działań i celów proponowanych w Strategii w odniesieniu do badanych zagadnień ochrony środowiska (kryteriów badawczych). W tym też tkwi sedno przyjętej metodyki prac. W Prognozie, przy wykorzystaniu kryteriów badawczych, dokonano oceny z punktu widzenia poszczególnych ustawowych elementów środowiska. Uzyskane wyniki, które zawarto w rozdziale 9.1 posłużyły następnie do dokonania oceny wpływu z punktu widzenia realizacji celów operacyjnych SRWP realizowanych w ramach trzech celów strategicznych. Dzięki temu dokonano kompleksowej identyfikacji oddziaływań celów SRWP na poszczególne komponenty środowiska. W tej części oceny

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		przeprowadzonego przez wymienione organy administracji państwowej. Prognoza nie odnosi się również do prawdopodobieństwa wystąpienia skumulowanych oddziaływań na obszary Natura 2000, w szczególności na integralność i spójność sieci tych obszarów.		brano pod uwagę wszystkie zidentyfikowane oddziaływania zarówno pozytywne jak i negatywne. Brano pod uwagę także zidentyfikowane w poprzednim kroku zapisy SRWP, które mogłyby wpłynąć hamująco na wystąpienie pozytywnych oddziaływań lub wręcz w specyficznych sytuacjach implikować wystąpienie negatywnych skutków realizacji ustaleń Strategii dla środowiska. Zapisy te określono mianem oddziaływań hamujących. Takie podejście sprawiło, że dokonano pełnej oceny wszystkich oddziaływań w tym także skumulowanych. Pomijając powyższe należy zauważyć, że kumulację oddziaływań starano się już identyfikować w pierwszym etapie – (oznaczenie Sk w tabelach 9.1). Ponadto w wybranych miejscach Prognozy, tam gdzie uznano to za istotne by odróżnić od siebie rodzaje oddziaływań wskazywano literalnie oddziaływania skumulowane Należy też pamiętać o tym, że SRWP jest Strategią o dużym stopniu ogólności. Nie wytycza ram realizacji żadnych konkretnych zamierzeń inwestycyjnych. Literalne odniesienie się do faktu czy zidentyfikowane oddziaływania na obszary chronione są oddziaływaniami skumulowanymi czy też nie wcale nie przesądza o tym, że te konkretne rodzaje negatywnych oddziaływań na obszary Natura 2000 będą wprost wynikiem realizacji projektowanej Strategii. Co więcej, gdyby rzeczywiście podjęto realizację przedsięwzięć, które mogłyby kolidować z celami ochrony obszaru Natura 2000, to każde z nich będzie poprzedzone pełną oceną oddziaływania na środowisko ⁵ , w tym na obszar naturowy i w jego ramach będzie można dokonać analizy wpływu na siedliska i gatunki chronione i/lub rozważyć przesłanki omówione powyżej, tj. braku rozwiązań alternatywnych oraz koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego. Dla ochrony obszarów Natura 2000 niezbędne wydaje się jednak wprowadzenie rekomendacji wyszczególnionych w rozdziale 6.3.
42	Andrzej Tyszecki i Mariusz	Zawarta w Prognozie diagnoza jest	Nieuwzględniona	Zgodnie z przyjętą koncepcją aktualizacji Strategii oraz ustaleniami z

⁵ Wszelkie analizy muszą być przeprowadzone w stopniu w którym to może być racjonalnie wymagane, z uwzględnieniem [...] zawartości i poziomu szczegółowości Strategii SRWP, jej stadium w procesie podejmowania decyzji oraz zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać właściwiej ocenione na późniejszych etapach OOS, (w celu uniknięcia powielania oceny). - art. 5.2 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
	Kistowski	stosunkowo szeroka, ale została przedstawiona w dość chaotycznej formie i zawiera często szereg nadmiernie szczegółowych informacji, nieadekwatnych do poziomu opracowania Strategii, a co za tym idzie i Prognozy. Równocześnie pomija ona niektóre dane istotne z punktu widzenia działań projektowanych w Strategii, np. dotyczące jakości powietrza w zakresie stężeń PM 2.5 lub NO _x .		Zamawiającym nie rozszerzano opisów na elementy które nie są poruszane w SRWP. Z tego względu pozostawiono jedynie informację na temat stężeń PM10 i benzo- α -pirenu.
43.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Generalnie należy zgodzić się z większością ustaleń sformułowanych w Prognozie, dotyczących oceny oddziaływania celów projektu Strategii na środowisko, natomiast poziom komunikatywności przekazu charakterystyki tych oddziaływań pozostawia wiele do życzenia. Ze względu na bardzo ograniczone zastosowanie metod macierzowych, powszechnie stosowanych w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko, przy równoczesnej preferencji metod opisowych, rozproszenie w tekście Prognozy różnych elementów tej oceny jest bardzo duże. Za najsłabszy element tej części Prognozy należy uznać identyfikację i ocenę istotności różnych rodzajów oddziaływań na środowisko, szczególnie skutków skumulowanych, bez których dobrego rozpoznania nie jest możliwe w pełni obiektywne określenie przewidywanych znaczących skutków realizacji Strategii dla środowiska. Słabo uzasadnione jest również twierdzenie o braku oddziaływań planowanych kierunków działań na obszary Natura 2000 oraz braku wystąpienia oddziaływań transgranicznych.	Nieuwzględniona	Na uwagę już częściowo udzielono odpowiedzi we wcześniejszych fragmentach. Kwestia komunikatywności Prognozy jest wewnętrznym odczuciem osób zgłaszających uwagę. Za nieuprawnione należy uznać stwierdzenie o braku identyfikacji oddziaływań – tym bardziej w zestawieniu z informacją, że generalnie należy zgodzić się z większością ustaleń sformułowanych w Prognozie, dotyczących oceny oddziaływania celów projektu Strategii na środowisko. Kwestie oddziaływań skumulowanych opisano w wierszu 51. Kwestia obszarów Natura 2000 została bardzo dokładnie rozpatrzona w Prognozie. Po pierwsze przypisano jej całkowicie jedno kryterium badawcze, po drugie odnoszono się tych kwestii w analizach, po trzecie poświęcono osobny rozdział tylko wpływowi SRWP na obszary chronione, po czwarte zaproponowano odpowiednie środki łagodzące – rekomendacje.
44.	Andrzej Tyszecki i Mariusz	W prognozie zaproponowano, chociaż w	Nieuwzględniona	W wielu raportach i prognozach o oddziaływaniu na środowisko

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
	Kistowski	<p>formie stosunkowo rozproszonej w tekście i słabo uporządkowanej, szereg działań służących zapobieganiu lub ograniczaniu negatywnych skutków dla środowiska. Brak natomiast szczególnych propozycji kompensacji przyrodniczej, co wynika jednakże z charakteru Strategii, dla której sporządzano Prognozę, w związku z tym nie można tego uznać za istotne uchybienie Prognozy. Większość rekomendowanych propozycji zmian można uznać za uzasadnione, chociaż część z nich wymaga weryfikacji albo pominięcia (rozdz. 7 koreferatu).</p>		<p>pojęcia działań łagodzących i środków kompensujących są mylone. Konsekwencją tych błędów są np. propozycje stosowania środków kompensujących na etapie wskazywania działań łagodzących znaczące oddziaływania.</p> <p>Środki łagodzące podejmuje się celem minimalizacji lub marginalizacji zidentyfikowanych oddziaływań Środki kompensujące stosuje się jeżeli nie ma możliwości realizacji planu lub przedsięwzięcia bez wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na siedliska lub gatunki chronione w ramach obszaru Natura 2000.</p> <p>Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska pod pojęciem kompensacji przyrodniczej – rozumie się zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesianie, zadrzewianie lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych;</p> <p>Bardziej adekwatna na potrzeby oceny „siedliskowej” definicja znajduje się w wytycznych dotyczących Zarządzaniem obszarami Natura 2000, gdzie można znaleźć: „Środki kompensujące obejmują działania specyficzne dla przedsięwzięcia lub planu i stanowią uzupełnienie normalnej praktyki wdrażania tzw. Dyrektyw dotyczących przyrody. Ich celem jest zrównoważenie negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia oraz kompensacja proporcjonalna do szkody wyrządzonej danemu gatunkowi lub siedlisku przyrodniczemu (każdorazowo chodzi o konkretny gatunek, konkretne siedlisko, konkretny obszar Natura 2000). Środki kompensujące są rozwiązaniem ostatecznym. <u>Stosuje się je tylko wtedy, gdy inne zabezpieczenia dyrektywy są nieskuteczne, a decyzja w sprawie rozważenia realizacji przedsięwzięcia lub planu mającego negatywnie oddziaływać na obszar sieci Natura 2000 jest mimo wszystko pozytywna</u>”.</p> <p>Reasumując: Kompensacja dotyczy odtworzenia lub zachowania integralności konkretnych siedlisk i konkretnych obszarów. Na poziomie ogólności SRWP nie można zidentyfikować żadnych znaczących negatywnych oddziaływań na konkretne obszary chronione oraz na konkretne gatunki lub siedliska. Z tego względu sugerowanie</p>

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
				rozwiązań kompensacyjnych byłoby błędem metodycznym i niezrozumieniem podstawowych definicji.
45.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Stosunkowo mało przydatne dla celów realizacji strategii są studia przypadków, w kilku miejscach znacznie oderwane od krajowych lub regionalnych uwarunkowań, jak również niektóre propozycje działań (np. opłat za wjazd na Półwysep Helski) wydają się mieć w aktualnej sytuacji charakter utopijny.	Niezasadna	Propozycja nie ma charakteru utopijnego i jest możliwa do realizacji.
46.	Andrzej Tyszecki i Mariusz Kistowski	Autorzy Prognozy zaproponowali uzupełnienie i modyfikację wskaźników monitorowania skutków osiągnięcia niektórych celów Strategii (str.40-41). Wśród proponowanych wskaźników, można się zgodzić z propozycjami wprowadzenia następujących, w odniesieniu do których powinna istnieć możliwość zgromadzenia danych: Bilans ilość obszarów przemysłowych, (stref inwestycyjnych) stworzonych na obszarach objętych MPZP w stosunku do pozostałych obszarów (cel 1.3); Bilans ilości pasażerów poruszających się transportem zbiorowym i indywidualnym (cel 3.1); Ilość dni z przekroczeniem norm jakości powietrza (cel 3.1); Udział ścieków komunalnych odprowadzanych bez oczyszczania w ogólnej ilości wytwarzanych ścieków komunalnych (cel 3.2); Udział ścieków przemysłowych odprowadzanych bez oczyszczania w ogólnej ilości wytwarzanych ścieków przemysłowych wymagających oczyszczania (bez wód chłodniczych) (cel 3.2).	Nieuwzględniona	W uwadze dokonana została subiektywna ocena wskaźników monitorowania zaproponowanych w prognozie, do której autorzy uwagi mają pełne prawo.

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		<p>Wśród wskaźników użytecznych, zalecanych, ale o niepewnej możliwości zastosowania, ze względu na ograniczony dostęp do danych (brak systemów ich gromadzenia ze względu na dużą kosztochłonność, brak jednoznacznej definicji zakresu przedmiotów objętych treścią wskaźnika), można wymienić:</p> <p>Ilość stworzonych zielonych miejsc pracy powstałych w wyniku realizacji zamierzeń SRWP (cel 1.3, 2.1);</p> <p>Wartość prośrodowiskowych inwestycji (cel 1.3) (wspartych w ramach realizacji zamierzeń SRWP);</p> <p>Bilans transportu towarów wyrażony tonażem towarów przewożonych drogami, koleją, wodą i transportem lotniczym (cel 3.1).</p> <p>Jako wskaźniki o ograniczonej (lokalnej) lub niskiej użyteczności można wskazać:</p> <p>Zmianę powierzchni terenów wykorzystanych do celów produkcyjnych w stosunku do powierzchni terenów zielonych (cel 1.3 i cel 3.2);</p> <p>Ilość obszarów atrakcyjnych turystycznie posiadających ekocertyfikaty, np. kąpieliska odznaczone Błękitną Flagą (cel 1.4);</p> <p>Wskaźniki pozwalające na określenie zmian w zakresie rozmiarów populacji gatunków chronionych w województwie pomorskim (cel 3.2).</p> <p>Niewielki sens operacyjny mają poniższe wskaźniki, z których proponuje się zrezygnować w dalszych rozważaniach:</p> <p>Liczba zgłoszonych szkód w środowisku na obszarach o wysokiej atrakcyjności turystycznej (cel 1.4);</p>		

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		Powierzchnia utworzonych „zielonych przestrzeni publicznych” w obszarach objętych interwencją (cel 2.2).		
47.	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska	<p>Zwraca się szczególną uwagę, iż zarówno Strategia jak i Prognoza nie odnoszą się w swej treści do zapisów Planu Gospodarowania Wodami w dorzeczu Wisły (PGW).</p> <p>Zgodnie z przepisami dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW), planowanie gospodarowaniem wodami odbywa się w podziale na obszary dorzeczy. Dla każdego obszaru dorzecza opracowuje się plan gospodarowania wodami.</p> <p>Według RDW plany gospodarowania wodami są narzędziem planistycznym, które ma usprawnić proces osiągania celów środowiskowych. Stanowią one będą fundament podejmowania decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych oraz zasady gospodarowania wodami w przyszłości. PGW będą miały wpływ nie tylko na kształtowanie gospodarki wodnej, ale także na inne sektory gospodarki, w tym: przemysł, rolnictwo, leśnictwo, gospodarkę komunalną, transport, rybołówstwo czy turystykę. PGW powinny zostać uwzględnione w dokumentach planistycznych na poziomie krajowym i regionalnym, np. w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw czy w wojewódzkich planach zagospodarowania</p>	Nieuwzględniona	<p>Realizacja zatwierdzonego przez Radę Ministrów w dniu 22 czerwca 2011 r. „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną należy do zadań realizowanych w całej zlewni Wisły, na poziomie istotności całego kraju. W takim ujęciu program ten wykracza poza ramy decyzyjne podejmowane jedynie na szczeblu pojedynczego województwa. Z drugiej strony jednak, zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (z późniejszymi zmianami) oprócz ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej, Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej i dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej, wojewoda i jednostki samorządu terytorialnego są organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami.</p> <p>Treść „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” oprócz informacji nt. dorzecza zbiera normy, wytyczne i treści innych dokumentów prawnych, które były w Prognozie uwzględniane.</p>

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		przestrzennego (Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły; M.P. 2011, Nr 49, poz. 549).		
48.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody Województwa Pomorskiego	„Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020” (17 maja 2012 r.) nie ułatwia oceny „Strategii ...” w zakresie jej problematyki środowiskowej, gdyż :		Uwaga ogólna rozwijana a kolejnych wierszach.
49.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody Województwa Pomorskiego	1) jest nadmiernie opisowa i rozbudowana,	Niezasadna	Uwaga subiektywna i niezasadna.
50.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody Województwa Pomorskiego	2) nie uwzględnia specyfiki regionu w zakresie identyfikacji problemów ochrony środowiska (np. pominięcie zagadnień związanych ze: strefą nadmorską i morzem, fragmentacją rzek, brakiem spójności systemu ochrony przyrody),	Nieuwzględniona	Zgodnie z koncepcją aktualizacji Strategii w Prognozie nie rozszerzano opisów na elementy które nie są poruszane w SRWP. Nie mniej jednak wymienione zagadnienia w sposób adekwatny do stopnia szczegółowości i zawartości ocenianej strategii zostały w czytelny sposób zostały uwzględnione w rozdziale 4 Prognozy.
51.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody Województwa Pomorskiego	3) nie wyczerpuje wymogów ustawowych określonych w art. 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.), a zwłaszcza: a) nie zawiera konkretnych analiz prognozujących oddziaływanie realizacji „Strategii ...” na różnorodność biologiczną (szczególnie gatunki i siedliska zagrożone wyginięciem występujące na terenie województwa i sąsiadującej z nim strefy morza ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne	Niezasadna	Prognoza oddziaływania na środowisko odpowiada wymogom ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.), co potwierdza również brak tego typu uwag w opiniach wydanych przez organy ochrony środowiska. W Prognozie w tabeli 1 podano sposób i miejsca uwzględnienia wymogów ustawowych w Prognozie.
52.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody Województwa Pomorskiego	b) w niewystarczającym stopniu wskazuje rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą	Nieuwzględniona	Uwaga jest lakoniczna i nie zawiera konkretnej propozycji zmiany. Nie podaje informacji do jakich oddziaływań nie przedstawiono rozwiązań .... Warianty alternatywne i propozycje środków mitygujących zawarte

L.p.	Osoba/podmiot	Uwaga	Rozstrzygnięcie uwagi	Uzasadnienie
		prognozowanych oddziaływań na środowisko oraz rozwiązania alternatywne do rozwiązań przyjętych w „Strategii ...”,		są w rozdziale 6 Prognozy.
53.	Regionalna Rada Ochrony Przyrody Województwa Pomorskiego	Streszczenie wykonane jest w języku zbyt specjalistycznym.	Niezasadna	Uwaga subiektywna i niezasadna.
54.	Joanna Jarosik/Z-Ca Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku	W rekomendacjach wynikających z prognozy brakuje informacji, czy w województwie pomorskim są już obszary na których nie powinna być rozwijana turystyka, ze względu na już obecne przeciążenie środowiska.	Nieuwzględniona	Oceniania Strategia jest dokumentem o dużym stopniu ogólności. Nie wynika z niej jakie konkretne działania inwestycyjne i w jakiej lokalizacji będą podejmowane. To czy przedsięwzięcie lub działalność będzie znacząco negatywnie oddziaływać wynika wprost z jego skali i charakteru. W Prognozie podano jednak przykładowe obszary a nawet pomysły zmniejszenia antropopresji (chodzi o półwysep Helski). Ponadto w rozdziale 6.3 wskazano rekomendacje dotyczące zmniejszenia presji celu 1.4 – unikatowa oferta turystyczna. Z tego względu w Prognozie do tak ogólnego dokumentu nie możliwe jest wskazanie takich obwarowań. Nie byłoby to też zasadne – gdyż zawsze są formy turystyki które nawet w obszarach przeciążonych mogą być realizowane (np. ekoturystyka).
55.	Halina Burakowska/Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej W Gdyni	Nie zgadam się z propozycją Prognozy dotyczącą rozwoju „zielonych” klastrów. Uważam, że klastry powinny być rozwijane generalnie w każdej dziedzinie.	Nieuwzględniona	Propozycja nie dotyczy zastąpienia obecnych rozwiązań a jedynie ich uzupełnienia. Tym samym obecne interwencje wynikające z SRWP nie zostaną zmienione a jedynie zostanie zagwarantowane, że sprawy środowiska będą rozpatrywane na równorzędnych poziomie jak sprawy społeczne i gospodarcze.
56.	Halina Burakowska/Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej W Gdyni	W Prognozie jest zapis, że rozwój turystyki całorocznej może obciążyć środowisko. Tymczasem w naszym regionie turystyka całoroczna to są hotele, które posiadają spa oraz turystyka spacerowa. Dlaczego taka turystyka nie może się rozwijać.	Nieuwzględniona	Zgodnie z Prognozą zmiana modelu turystyki z sezonowej na całoroczną może zwiększyć presję na środowisko. Tym samym zapis pozostaje bez zmian.